

รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๔๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เรื่อง

เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

ครูผู้สอน ครูธีระพล แก้วคำจันทร์

ครูวรรณรี วุ่นนุรักษ์

คำไทยใช้ให้ถูก

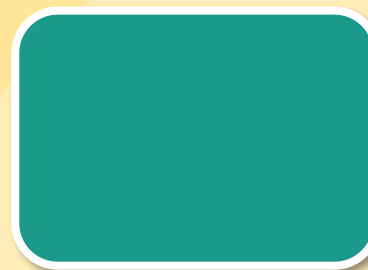
๑.

บุปผา

๒.

บุบผา

คำไทยใช้ให้ถูก

บุปผา

[บุบ-ผา] หมายถึง
(น.) ดอกไม้.

บุปผา

ทบทวน

ความรู้เดิม

คำถามจุดประกายความคิด

นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาถิ่นสี่ภาคแล้ว
ภาษาถิ่นมีคุณค่าอย่างไร

การศึกษาเพลงพื้นบ้าน

๕ ภาค

ภาคเหนือ

ภาคอีสาน

ภาคกลาง

ภาคใต้

ดอยอินทนนท์ จ.เชียงใหม่

ประตูท่าแพ จ.เชียงใหม่

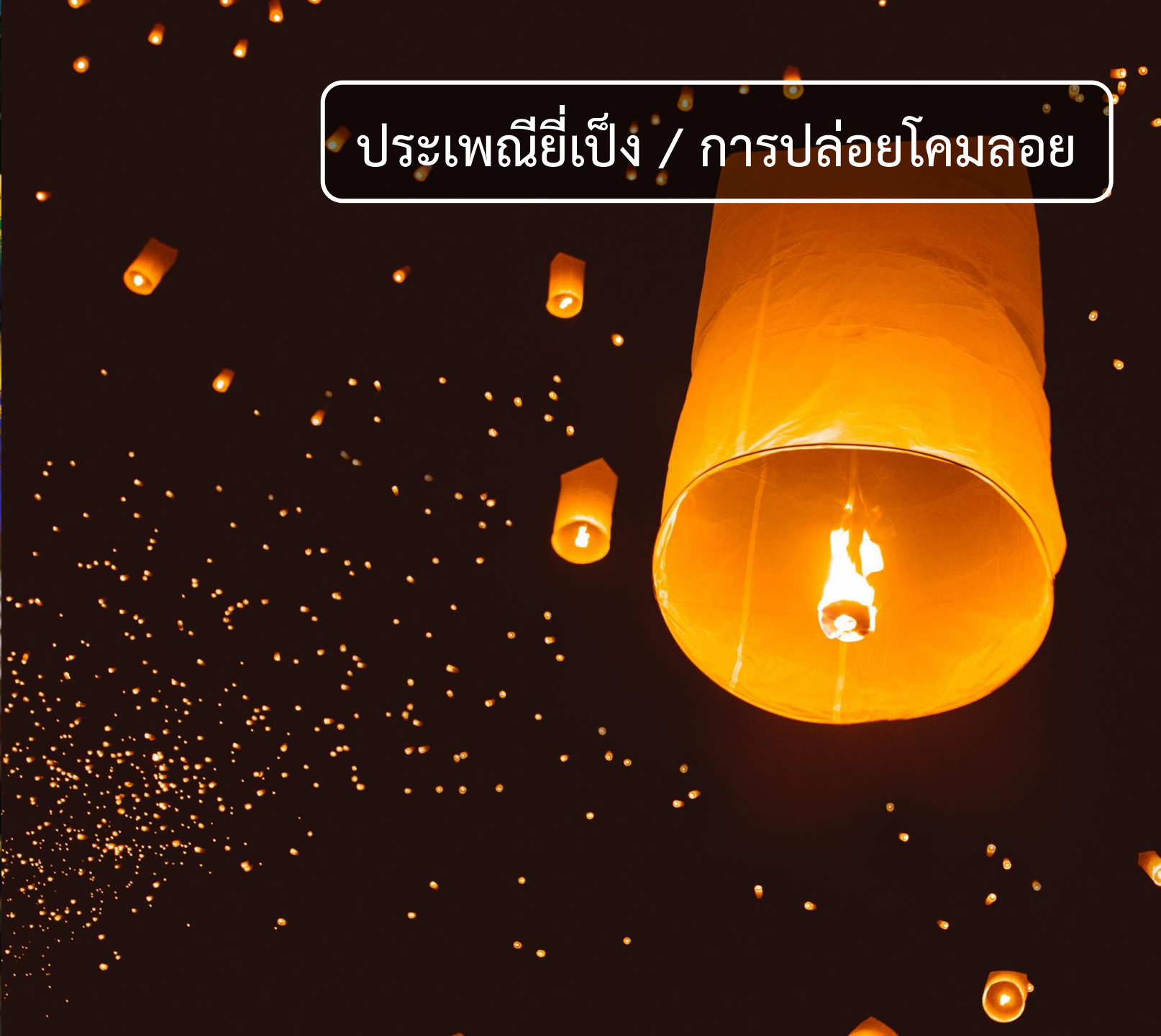

การแต่งกายของคนภาคเหนือ

ประเพณีี่เป็ง / การปล่อยโคมลอย

ไส้อั่ว

ข้าวซอย

น้ำพริกหนุ่ม

วัดพระธาตุดอยสุเทพ จ.เชียงใหม่

วัดพระธาตุลำปางหลวง จ.ลำปาง

วัดพระธาตุลำปางหลวง
ต.ลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง
PRATARTLAMPANGLUANG TEMPLE

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกความหมายของคำภาษาถิ่นที่ปรากฏ
ในเพลงพื้นบ้านภาคเหนือได้
๒. ร้องเพลงพื้นบ้านภาคเหนือได้
๓. เห็นความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน

เพิ่มเติม

ความรู้ใหม่

เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

ชีวิตของผู้คนในภาคเหนือหรือชาวล้านนา ผูกพันอยู่กับเสียงเพลงตลอดเวลา ตั้งแต่ในวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว จนถึงวัยชรา เพลงพื้นบ้าน

ภาคเหนือเป็นบทร้องมุขปาฐะคิดคำร้องขึ้นด้วยปฏิภาณ

ไหวพริบ ชับร้องและจดจำสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ

เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

เพลงพื้นบ้านภาคเหนือที่ยังเป็นที่รู้จัก และมีการร้องเล่นกันอยู่
บางแห่งจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะกล่าวถึงในที่นี้มี ๓ ประเภท คือ

เพลงสำหรับเด็ก

เพลงจ้อย

เพลงซอ

๑) เพลงสำหรับเด็ก

ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก และเพลง
ร้องเล่น พบว่า มีการร้องกันในจังหวัด
เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่
น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน

๑) เพลงสำหรับเด็ก

เพลงกล่อมเด็ก ผู้ใหญ่ใช้ร้องขับกล่อมให้เด็กหลับ มักเรียกว่า เพลงอ้อ ซา ซา (ออกเสียงว่า อ้อ จา จา) ตามเสียงที่เอื้อนออกมาตอนขึ้นต้นเพลง เพื่อให้เกิดความนุ่มนวลชวนให้เด็กหลับไปได้ง่าย

เพลงกล่อมลูกภาคเหนือ

ขับร้องโดย นางสาวอัมพวรรณ ใจสวน

ผู้ชนะเลิศการขับร้องเพลงกล่อมลูก ๔ ภาค พ.ศ. ๒๕๔๗

ประเภท นักเรียน นักศึกษา

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

เรื่อง เพลงกล่อมลูก ๔ ภาค

จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

วันที่เผยแพร่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=s2AoK1KI-P4>

๑) เพลงสำหรับเด็ก

เพลงร้องเล่น ได้แก่ เพลงสีกก้องกอ เป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นกับเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ เพลงสีกจุงจา เป็นเพลงที่ร้องเมื่อไกวชิงช้าให้เด็กเล่น นอกจากนี้มีเพลงที่เด็กร้องเล่นอื่น ๆ เช่น เพลงฝนตกสุขสุข เพลงเกี่ยวหญ้าไซหญ้าปล้อง เพลงหมาหางกิด เพลงเห็บเห็บ และเพลงสำหรับเล่นจำใจ

๒) เพลงจ้อย

จ้อยเป็นเพลงพื้นบ้านที่เกิดจากประเพณี
การพบปะพูดคุยเกี่ยวพาราสีในตอนกลางคืน เรียกว่า
“**แอ้วสาว**” ระหว่างที่หนุ่ม ๆ เดินไปเยี่ยมบ้านสาว
ที่ตนหมายปองเอาไว้ ก็เอื้อนเสียงร้องจ้อยเท่ากับ
เป็นการส่งสัญญาณให้สาวจำเสียงได้ด้วย โดยไม่ต้อง
ฝึกหัด อาจมีดนตรีประกอบหรือไม่มีก็ได้

๓) เพลงซอ

เป็นเพลงพื้นบ้านภาคเหนือที่ชายหญิง
ขับร้องโต้ตอบกัน ผู้ร้องเพลงซอ หรือขับซอ
เรียกว่า ซ่างซอ เริ่มจากร้องโต้ตอบกันเพียงสองคน
ต่อมาพัฒนาเป็นวงหรือคณะ และรับจ้างเล่นใน
งานบุญ มีดนตรีประกอบ ได้แก่ ปี่ ซึ่ง และสะล้อ

สะล้อ

พิณเพ็ยะ

ปี่จุม

ซึง

ปี่แน

ฝึกเรื่อง

ทำนองเพื่อนบ้าน

เพลงสำหรับเด็ก

เพลงร้องเล่น “เหิบ เหิบ”

เหิบ เหิบ เหิบ หมาคบบเกิบปู่แก้วบ้านนา
หมาคบบข่าปู่ตาบ้านโต้ง
ก้าบเตี่ยวโย้งโล่นไปโล่นมา เหิบ เหิบ

ของขวัญจากครู

ให้หนูคนเก่ง

ของฝากจากครูให้หนูคนเก่ง

บทบาทครูปลายทาง

๑. ครูแจกใบงานเพิ่มเติม เรื่อง สรุปความรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ
๒. ครูอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรมการเขียนแผนภาพความคิด
๓. ครูสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมและบันทึกผล

บทบาทนักเรียน

๑. นักเรียนฟังคำสั่งชี้แจงการทำ ใบงานเพิ่มเติม เรื่อง สรุปความรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ
๒. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ใบงานเพิ่มเติม เรื่อง สรุปความรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

ของฝากจากครูให้หนูคนเก่ง

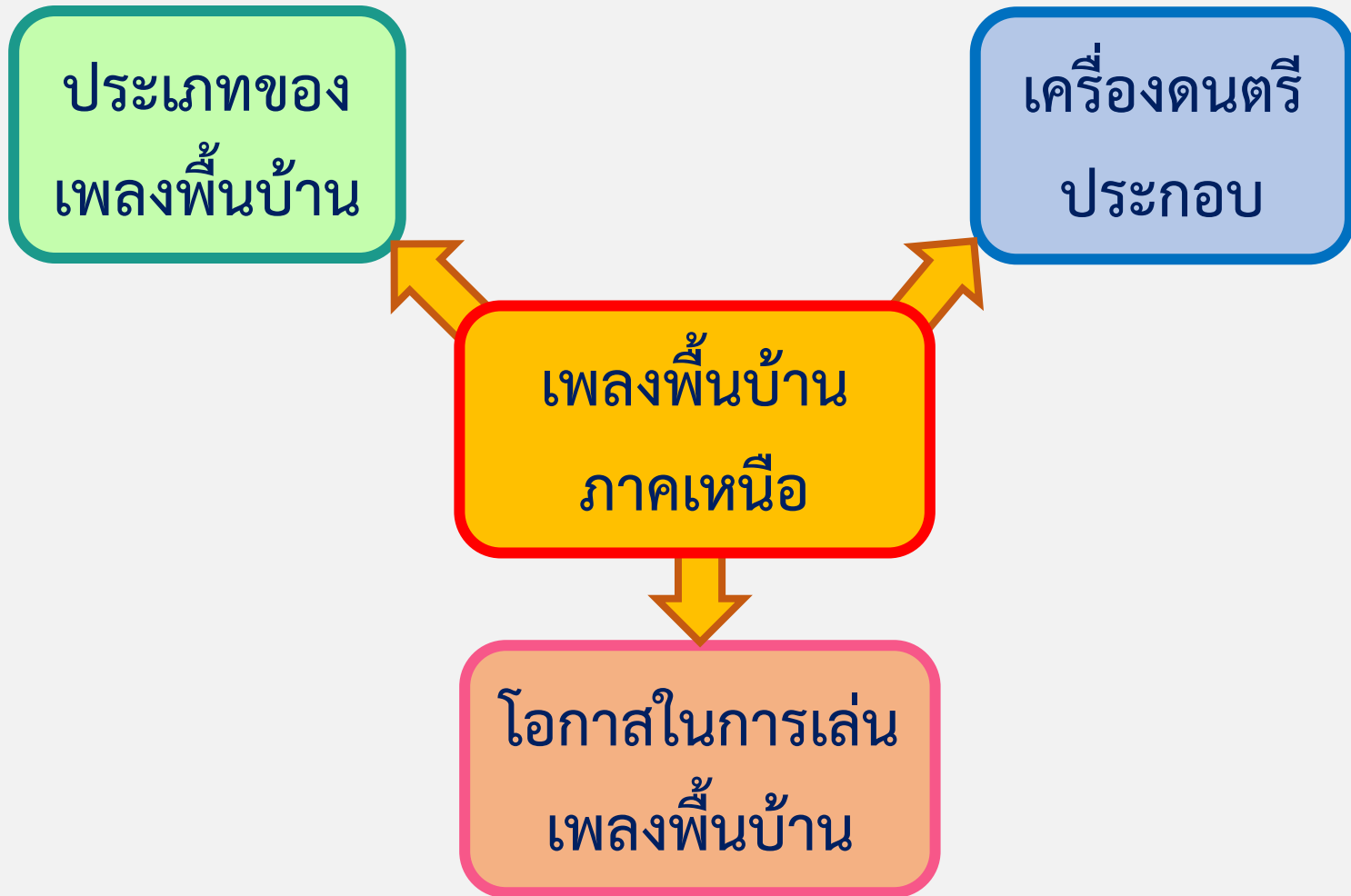
ใบงานเพิ่มเติม เรื่อง **สรุปความรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ**

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนแผนภาพความคิดสรุปความรู้เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

ของฝากจากครู ให้หนูคนเก่ง

สรุป บทเรียน

ประเภทของเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

๑) เพลงสำหรับเด็ก

- เพลงกล่อมเด็ก

- เพลงร้องเล่น

๒) เพลงจ้อย

๓) เพลงซอ

เครื่องดนตรีประกอบ

๑) กรณีไม่มีดนตรีประกอบ

ใช้เสียงร้องและจังหวะ

๒) กรณีมีดนตรีประกอบ

- ปี่

- ซิ่ง

- สะล้อ

โอกาสในการเล่นเพลงพื้นบ้าน

๑) เพลงขอ

- งานบุญ
- การทำขวัญนาคนาค

๒) เพลงสำหรับเด็ก

- กล่อมเด็กนอน
- เล่นไกวชิงช้า

กิจกรรมเพิ่มเติม

ใบงานที่ ๕ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง ภาษาไทย ภาษาถิ่น
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๑๔๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงพื้นบ้านภาคเหนือที่กำหนดให้แล้วตอบคำถาม

เพลงกล่อมเด็ก

อ้อ ซา ซา	หลับสองตาอย่าให้
แก้วแก่นไ้	แม่จ๊กอ้อซาซา
นายให้อยากกินชิ้น	บมีไผไพหา
นายให้อยากกินปลา	บมีไผไพสอน
มีเข้าเย็นสองสามก้อน	ป้อนแล้วลวดหลับไฟ

กิจกรรมเพิ่มเติม

๑. “หลับสองตาอย่าให้” หมายถึงอะไร

.....

๒. “นายให้อยากกินชิ้น นายให้อยากกินปลา” หมายถึงอะไร

.....

๓. เพลงกล่อมเด็กข้างต้นสื่อถึงอะไร

.....

.....

สิ่งที่โรงเรียนปลายทางต้องเตรียม

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

๑. ใบความรู้ที่ ๓

เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน

๒. ใบงานที่ ๖

เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน

บทเรียนครั้งต่อไป

“เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน”

รายวิชาภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

